

Anmeldelse af Per Bregengaard

EN FRÆKKERT OM UNGE PÆDAGOGER OG DERES VERDEN

Udtrykket klassens frække elev anvendt på Unge Pædagoger (UP) er kærlig ment, for Egon Clausen elsker det frække. At bogen – og forfatteren – også bør karakteriseres som en frækkert, er ligeledes kærlig ment. Bogen skal absolut ikke have en gang lak, tværtimod, men fortjener dog et par ridser i lakken.

Der eksisterer mange kedelige forenings- og institutionshistorier. Dette er som sagt ikke en af dem. Hvis nogen skulle have brug for det, så vil jeg gerne svinge mig op til, at denne velskrevne bog også kan læses som model for, hvordan man gør en forenings- eller institutionshistorie spændende og givende for en større skare end de berørte, ”medlemmerne”.

Åbningsscenen er UP's 75 års fødselsdagsfest befolket af ”velklædte mænd og kvinder”: ”De fleste af deltagerne var også selv oppe i årene, og de talte om de kammerater, der ikke kunne være med, fordi de var afgået ved døden, og der var da også en del huller i rækkerne, men de overlevende havde gjort det godt”. Mange var endt som professorer, rektorer og skoleledere. Mange havde siddet eller sad på indflydelsesrige poster, i råd og udvalg. ”Vandt eller tabte vi?” er bogens indledende replik.

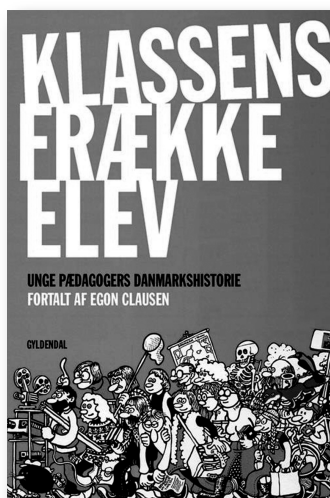
Frækkerten snor den lille histories indblik og artikelklippenes tidsbillede elegant sammen med udblikket. ”Klassens frække elev” er ikke alene det rebelske UP, pædagogikken, skolen og barndommens historie siden krigens tid, men også, som undertitlen antyder, en Danmarkshistorie – og ikke mindst den venstre fløjs Danmarkshistorie.

Spændinger bygges op om UP-regnskabsmandens kassetænkning, der i mange år synes at være omfattet af privatlivets fred. Det virker måske lidt søgt, men virker. Da bomben endelig sprænger, bliver det dog kun til en flad lille prut. Jeg forestillede mig undervejs til afsløringen, at det var noget stort, at det skabte postyr.

Gensynet med svundne tiders humoristiske politiske illustrationer bl.a. fra Klaus Albrechtsen, Claus og Jørgen Deleurans gudsbenåede hænder – og hoveder – er et kapitel for sig. Og Egon Clausen bidrog i de år, han var en del af miljøet, også selv til tidsskriftets visuelle liv, kan man se.

Bogen er båret af forfatterens smittende engagement i pædagogik, kulturradikalitet og verden. Det gør fortællingen vedkommende og medrivende. Men der er

Egon Clausen:
 Klassens frække elev
 – Unge Pædagogers Danmarkshistorie.
 296 sider, kr. 279,95. Gyldendal

også noget at øse af, fra UPs normalt levende og sprælske tidsskrift, der er forfatterens væsentligste kilde. Stumper fra hans interviews med en række hovedpersoner bidrager udmærket til refleksionerne.

Første del af bogen tegner Unge Pædagogers, de kulturradikale reformpædagogers kamp mod den sorte skole og spanskrøret. Professionen, altså pædagogikken er det bærende i foreningen og for bogen. Kampen for de lærerstuderende og skolevikarernes løn- og arbejdsvilkår er dog en vigtig sidehistorie, for UP var i sine unge dage deres interesseorganisation. Senere bliver lærerens vilkår som lønarbejder også en del af UP's debat og virke.

Den sidste del af bogen er præget af indoktrineringsdebatten og kampen i Unge Pædagoger (eller navnlig i det pædagogiske venstrefløjmiljø), om den marxistiske pædagogiks sorte skole er vejen frem. Egon Clausen lægger ikke skjul på, at han afskyr "marxistisk pædagogik".

Det er fint. Historiens formål er ikke alene at forstå ud fra den daværende samtid, – hvilket det nogle gange kniber med. Historiens formål er også at fælde domme. Mennesket lever i og er historierne. Den arkivarisk registrerende historieskrivning kan være oplysende, men bliver gerne dræbende.

Egon Clausen er selv inde på, at den marxistiske sorte skole kun blev forsøgt praktiseret på nogle få små private øer. Men den højlydte diskussion var der. Det kan begrunde, at den her i bogen ikke bliver glemt og gemt ude på historien mødding.

Når man er – eller vælger at være – en frækkert, så glipper nuancerne. Det skaber blinde pletter. Der er noget, som bliver uforståeligt.

Egon Clausen er bevidst om, at kategorien: "reformpædagogik" er en samlebetegnelse for en hel del kære børn af forskellig art. I al fald skriver han, at udtrykket progressiv pædagogik sine steder havde været mere velegnet. Marxistisk pædagogik gør han sammen med den sorte skole til modbilleder.

En del af UP og det kulturradikale miljø var i sin tid kommunistisk, altså der var en del medlemmer af Danmarks Kommunistiske Parti (DKP) blandt de aktive i foreningen. Hæderspersoner som Henrik Sidenius, Inger Merete Nordentoft, Torben Gregeresen burde derfor ifølge forfatteren have været anderledes. De burde have forkyndt den senere tids autoritære marxistiske pædagogiks sorte skole, for sådan var deres parti.

OK. Men sandheden er nok nærmere, at DKP heller ikke i 1950'erne var en monolit.

Marxistiske pædagoger kunne såvel dengang, som senere og i dag hæfte sig ved Det Kommunistiske Manifests afsluttende vision: "I stedet for det gamle borgerlige samfund med dets klasser og klassemod-sætninger får vi en sammenslutning, hvor den enkeltes fri udvikling er betingelsen for alles fri udvikling". Det var kampen for den enkeltes fri udvikling og de frie associerede individer, de kulturradikale kommunister praktiserede.

Manifestets afsluttende ord må også være mit bud på et udgangspunkt for en marxistisk pædagogik. Jeg ved, at Egon Clausen nødig vil have sin kristendom identificeret med den fundamentalistiske bibeltro. Jeg vil nødig have min marxisme og marxistisk pædagogik identificeret med en indoktrinerende sort skole – eller DKP for den sags skyld.

Og så var der perioden: Der var i den internationale situation under Den Kolde Krig god grobund for lejr- og forsvarstænkningen. Kunne man stille sig uden for den eksisterende verden? Der var og er stadig megen "fake news", altså sandheden var og er ikke så let at finde. Var mccarthyismen attraktiv? Og frigørelse var, som bogen beskriver, dengang ikke mainstream "kernedansk".

I en senere tid skriver Else Hammerich i UP en – i Egon Clausens og mine øjne – fin analyse af det sprog, der anvendes af Den Proletariske Friskole – eller rettere indoktrinerende lørdagsskole – om alt det, der skal gøres ved eleverne. Hun savner en række udtryk, der kan vise, at børnene skal have en chance for at tænke og handle selvstændigt og i fællesskab. – Hun var/er? EU-modstander. Forfatteren afskriver EU-modstandere som snæversynede nationalister. Hun orienterede sig muligvis mod DKP, der fik en renæssance i 1970'erne.

Det er godt at have fjender til at skabe sig en identitet. UP og Egon Clausen havde også gennem mange år Danmark Lærerforening (DLF) og fagforeningens blad, "Folkeskolen" som hadeobjekter. Og omvendt.

UP-historien er krydret med saftige udfald mod hinanden, der ikke står tilbage for de sværtninger, man i dag kan finde på de elektroniske medier. Tonen var ikke bedre i de gode gamle dage. Redaktøren af "Folkeskolen" skriver i begyndelsen af '60'erne følgende om UPs forslag til en ny lærer- og pædagoguddannelse:

"Skolen er ikke tjent med faglige ignoranter, der har lugtet til videnskabeligt arbejde, og som er blevet så sociologisk og psykologisk skolede udi egen indbildning, at de ikke kan honorere normalbarnets krav om opdragelse igennem kundskabstilegnelse, men ser deres fornemste kald i udførelsen af mentalhygiejniske observationer på sandkasseplanet".

DLFs fjendskab bliver dog lidt mystisk, når det kan lade sig gøre, at UP med bl.a. Henrik Sidenius i spidsen i 1955 får tilskud fra lærerforeningen til at arrangere et internationalt stævne i Esbjerg. Det vækker min nysgerrighed. Er der noget, som mangler i helhedsbilledet?

Fjendebillederne falder, da vi nærmer os historiens afslutning. Aktive UPere kan både blive formand for DLF og redaktør af Folkeskolen. Mange har gjort karriere i uddannelsessystemet.

UP forandrede, men nok ikke helt alene. "Vandt eller tabte vi?" Svaret på det indledende spørgsmål blæser i vinden. Om UP blot vandt, lader forfatteren således stå hen i det uvisse.

Frækkerten er stærk anbefalelsesværdig – på trods af et par ridser i lakken.

Per Bregengaard er cand.mag. i samfundsfag, historie og u-landspædagogik. Han var skoleborgmester i Københavns Kommune i årene 1898-2005 (Enhedslisten).